

Фемінізм: українська траєкторія

Підготувала Анастасія Савенкова, студентка другого курсу факультету журналістики

«Кожен раз, коли я говорю про українських жінок чи феміністичний рух, я кажу: це історія успіху», - зауважила Оксана Кісь під час дискусії на Книжковому арсеналі. У цій тезі - не декларація, а підсумок багаторічних змін, які сьогодні вже складно ігнорувати.

Фестиваль «Книжковий арсенал» традиційно поєднує літературу з суспільними темами, формуючи простір для розмов, які виходять за межі книжкових презентацій. Дискусія «Український фемінізм: історія, досвід, незручні запитання», організована Creative Women Publishing, зібрала дослідниць, авторок і публічних інтелектуалок, які працюють із темою гендерної рівності в різних площинах - від академічної до медійної.

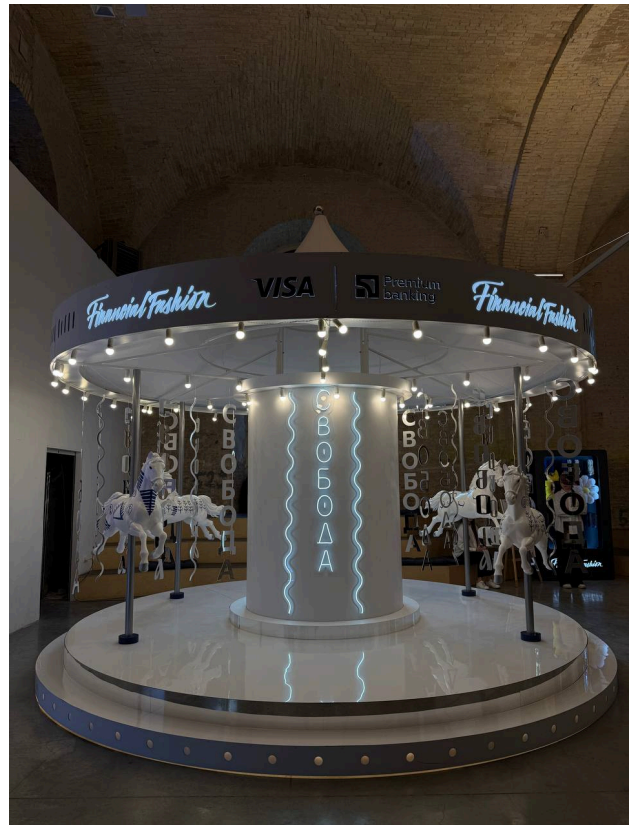
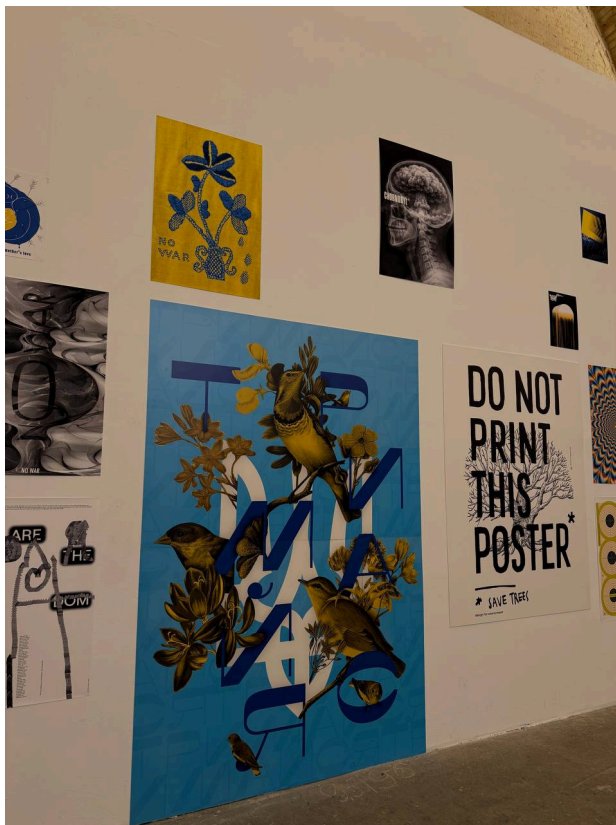
Одна з дискусійних локацій фестивалю

Серед учасниць - соціологиня Олена Стрельник, філософиня та кураторка культурних проєктів Тамара Злобіна, дослідниця медіа Галина Котлюк, історикиня Оксана Кісь та соціологиня Тамара Марценюк. Модерувала розмову журналістка Ірина Ніколайчук.

Одним із наскрізних мотивів стала зміна публічного дискурсу - зокрема, видимість жінок у війську. Ця сфера довгий час залишалась однією з найбільш закритих і консервативних, однак війна прискорила трансформації. Участь жінок у бойових і тилових процесах змінила уявлення про ролі та можливості, а також змусила медіа переглянути підходи до висвітлення цієї теми.

Тамара Злобіна звернула увагу на зміну інтересу до фемінізму як явища: ще кілька років тому на лекції приходили одиниці, і часто це була випадкова аудиторія. Сьогодні ж заповнені зали свідчать про інше - тема стала частиною ширшої суспільної розмови. Водночас, за її словами, залишається розрив між досягненнями та їхнім сприйняттям у суспільстві: «Все ще є бар'єр між тим, що відбувається, між тими здобутками, що ми маємо, і суспільством».

Обговорення торкнулося й законодавчих змін, зокрема суперечливих положень цивільного кодексу. Тамара Марценюк підкреслила складність цих процесів: «Як соціологиня, я переконана, що світ не чорний і не білий, питання в тому, до якого полюсу ми ближче. В цих процесах я займаю позицію обережного оптимізму». Такий підхід відображає загальний настрій дискусії: зміни відбуваються, але потребують часу і системної роботи.

Плакати і «Свобода»

Окрему увагу приділили ролі освіти. Йдеться не лише про університетські програми, а й про інтеграцію гендерної тематики у шкільний контекст та медіапростір. Тамара Марценюк нагадала про створення міждисциплінарної

сертифікатної програми з гендерних студій імені Софії Павличко в Києво-Могилянській академії, а також наголосила на необхідності системного пояснення теми гендерної рівності поза академічним середовищем - через медіа та публічні платформи.

Після Євромайдан, за спостереженням Тамара Злобіна, у публічному просторі з'явилися нові моделі жіночності. Вона описує цей процес як одночасне співіснування старих і нових гендерних ролей, що створює напругу, але водночас відкриває простір для переосмислення.

Книжковий вимір дискусії також був важливим. Згадували про дослідницькі та документальні проєкти, зокрема «Невидимий батальйон», який фіксує досвід жінок у війні. Саме через такі видання формується новий корпус знань, що поступово входить у ширший обіг. Creative Women Publishing якраз працює на цьому перетині - видає тексти про досвід жінок, гендерну рівність і соціальні трансформації, роблячи їх доступними поза вузьким експертним колом.

У цьому контексті постає практичне питання: як зробити так, щоб ці знання виходили за межі професійної спільноти. Відповідь, яку пропонують учасниці, лежить у поєднанні освіти, медійної присутності та діалогу з ширшою аудиторією - зокрема з тими, хто не ідентифікує себе з феміністичним рухом.

Гравюри на стінах фестивалю

Оксана Кісь акцентувала на здатності руху до співпраці: «Я бачу успіх як здатність робити альянси, творити союзи, співпрацювати і загалом солідаризуватися». Саме ця риса дозволила українському жіночому руху

інтегруватися в різні сфери - від локального самоврядування до громадського сектору й бізнесу.

Фемінізм в Україні сьогодні формується як сукупність практик - освітніх, культурних, політичних. Його розвиток пов'язаний із конкретними подіями, рішеннями та людьми, які системно працюють із темою. Видимість жінок у війську, поява академічних програм, зміна медійної оптики та розвиток видавничих ініціатив створюють ефект накопичення, коли окремі зусилля переходять у стійкі зміни.

Цей рух тримається на здатності діяти разом і на готовності відстоювати права у складних обставинах. Жінки, які працюють у дослідженнях, освіті, культурі й на передовій, формують середовище, де рівність поступово стає нормою, а не винятком.